

Miten hoivapalvelut saadaan riittämään ikäntyvässä Suomessa?

Media-aamun ohjelma

Hoivan haasteet

Katsaus kuntien
hoivakustannuksiin

Case Helsinki
ja palvelusetelin
alihinnoittelu

Hoivan ajankohtaiset haasteet

Henkilöstömitoitus

Työvoimaintensiivisyys

Henkilöstön saatavuus

Asiakasmaksulaki

*Tulevat
lainsäädäntömuutokset*

*Yksityisten
palveluntuottajien
kannattavuusongelmat*

Hoivan haasteet 1/2

Haasteita henkilöstön saatavuudessa

Yhä useammalla toimijalla on haasteita henkilökunnan rekrytoinnissa

*1.10.2020 voimaan astuneessa **henkilöstömitoituksessa** nostetaan tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen laitoshoidon työntekijämäärää asiakasta kohden 0,7 työntekijään 1.4.2023 mennessä.*

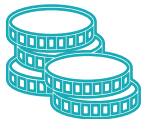

Hoivan haasteet 2/2

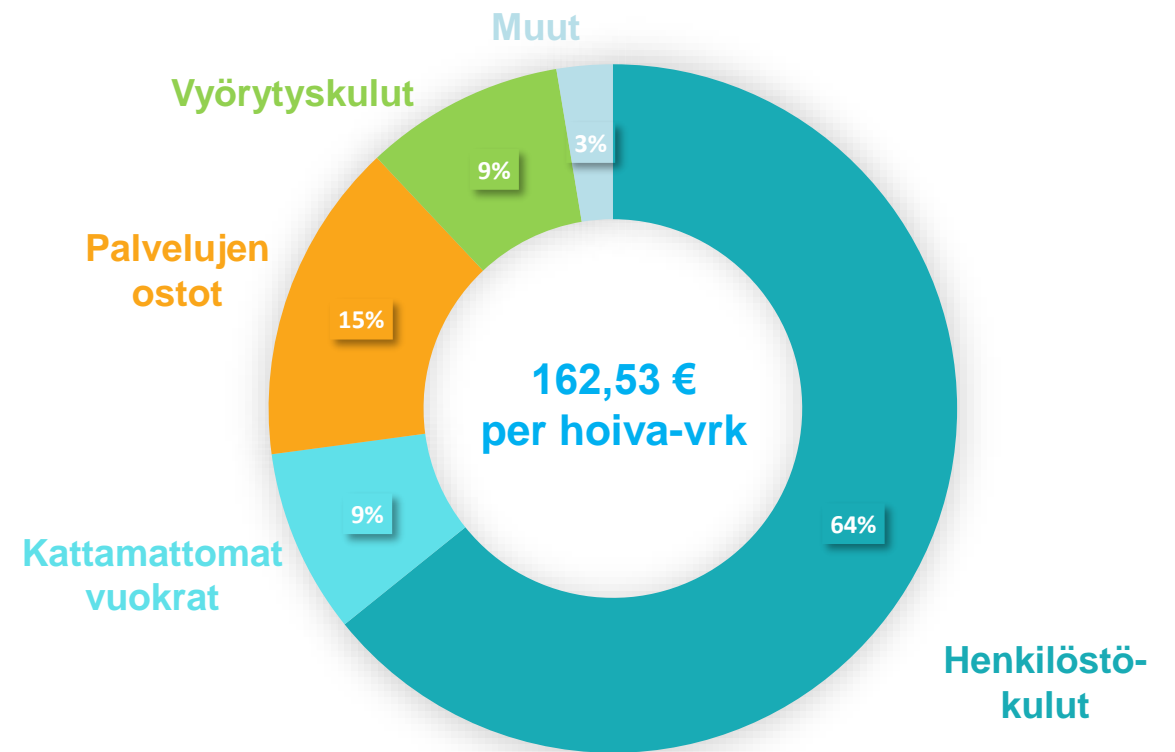
Hoivapalvelujen tuotanto on työvoimaintensiivistä

- Hoitohenkilöstön työvoimakustannukset muodostavat jopa 70% kokonaiskustannuksista
- Hoitajamitoituksen nostaminen johtaa väistämättä henkilöstökulujen kasvuun

1.7.2021 voimaan astuu **asiaksmaksulaki**. Uudessa asiaksmaksulaissa säädetään asiakkaan vähimmäiskäyttövaraksi 164€ kuukaudessa.

Tehostetun palveluasumisen kustannusrakenne Oulussa keskimäärin

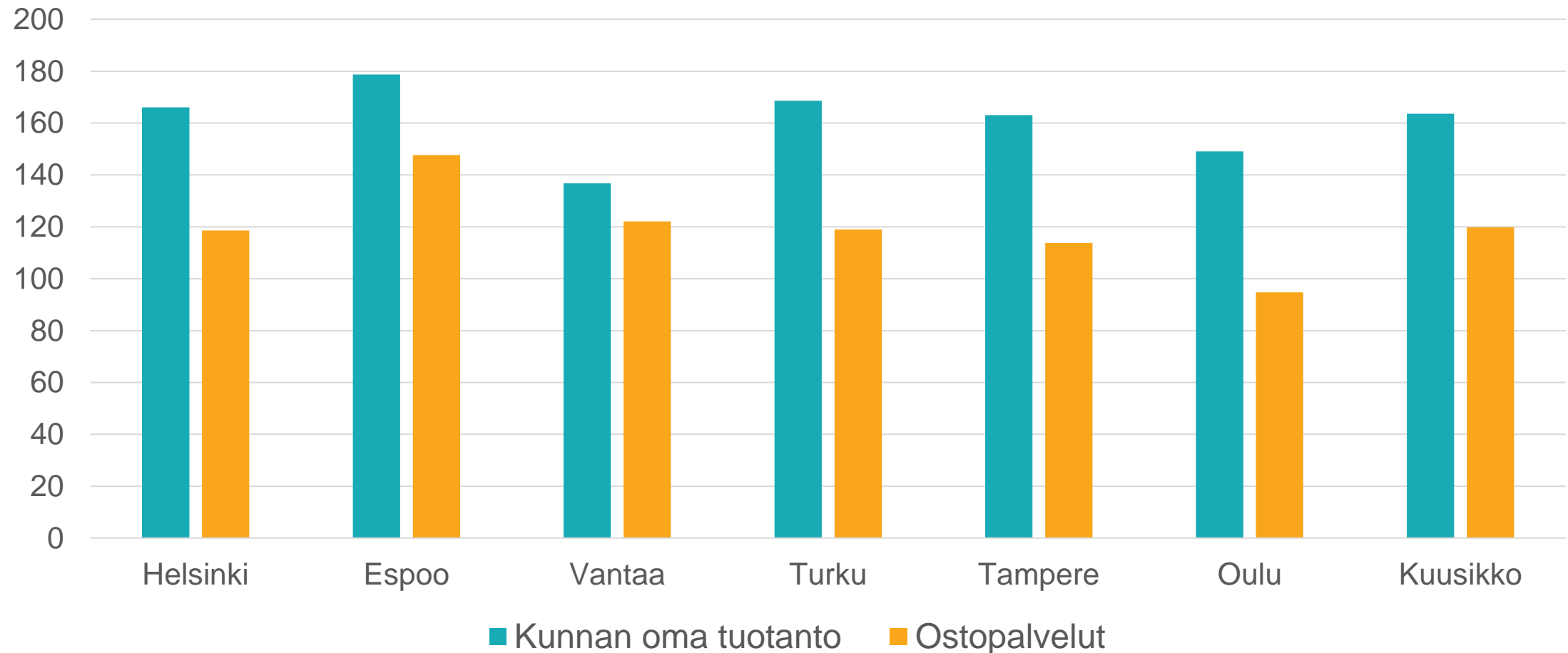

Kuusikkokuntien vuoden 2019 raportin mukaan yksityisten toimijoiden saama korvaus hoivapalvelun tuotannosta on 15-35 prosenttia pienempi kuin kunnan omien yksiköiden tuotantokustannukset.

Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen vuorokausihinnat 2019

Kuusikkokuntien raportti vuodelta 2019

Kannattavuusongelmia

- Kimmokkeena HALI:n selvitykselle tehostetun palveluasumisen kustannuksista toimi Kuusikkokuntien raportti vuodelta 2019.
- Raportista käy ilmi, että yksityisille palveluntuottajille maksetaan samasta hoivapalvelusta jopa 30 prosenttia vähemmän kuin kuntien omille yksiköille.
- Hoitajamitoituksen tullessa voimaan ja nostaessa kustannuksia yksityisten hoivapalveluiden tuottajien toiminta vaikeutuu entisestään

Halin toteuttama selvitys

Hyvinvointiala HALI ry toteutti keväällä 2021 selvityksen julkisen hoivatuotannon kustannuksista. Kaikki tieto on hankittu kunnilta pyydetyistä julkisuuslain mukaisista tilinpäätösasiakirjoista. Mukaan on valikoitunut 7 toimijaa, joilta saatiin pyydetyt tilinpäätöstiedot käyttökelpoisessa muodossa ja sujuvasti.

Tutkituista yksiköistä käy ilmi sama trendi kuin Kuusikkokuntien raportista. Tehostetun palveluasumisen julkisen tuotannon kustannukset ovat systemaattisesti korkeammat kuin yksityisten palveluntuottajien. Tutkituissa kunnissa ero oli keskimäärin noin 33,5 %.

Katsaus kuntien hoivakustannuksiin

Controller Tiina Kanerva

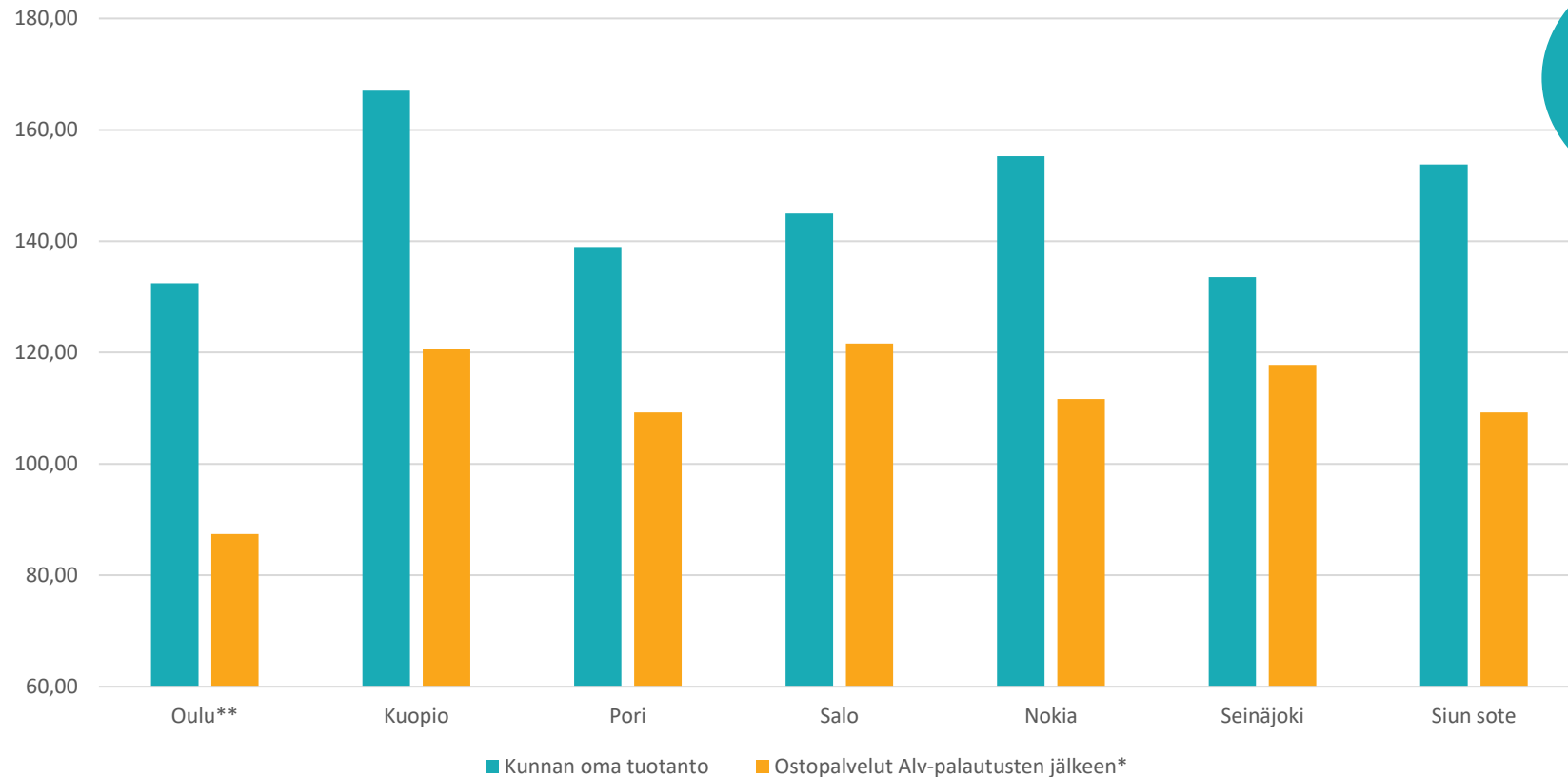
Selvityksen tulokset

- Yli 50% hoivatuotannosta on yksityisen palveluntarjoajan järjestämää.
- Hoivatuotanto on työvoimaintensiivinen ala. Henkilöstökustannukset muodostavat merkittävän osuuden kokonaiskustannuksista.
- Tarkastelluissa kunnissa hoivavuorokausilla painotettu keskiarvo hoivavuorokaudelle oli 148,24 €
- Kunnan oman tuotannon kustannukset olivat keskimäärin 33,5 % korkeampia kuin yksityisen palveluntarjoajan tuottama hoiva.
- Vuositasolla yksityisen ja julkisen hinnan ero tarkastelluissa kunnissa olisi yhteensä 26 milj. €
- Tämä ero on huomattava ja linjassa kuusikkokuntien raporttien kanssa.

Kunnan
keskimääräinen
hoivavuorokausi
maksoi vuonna 2020
148,24€

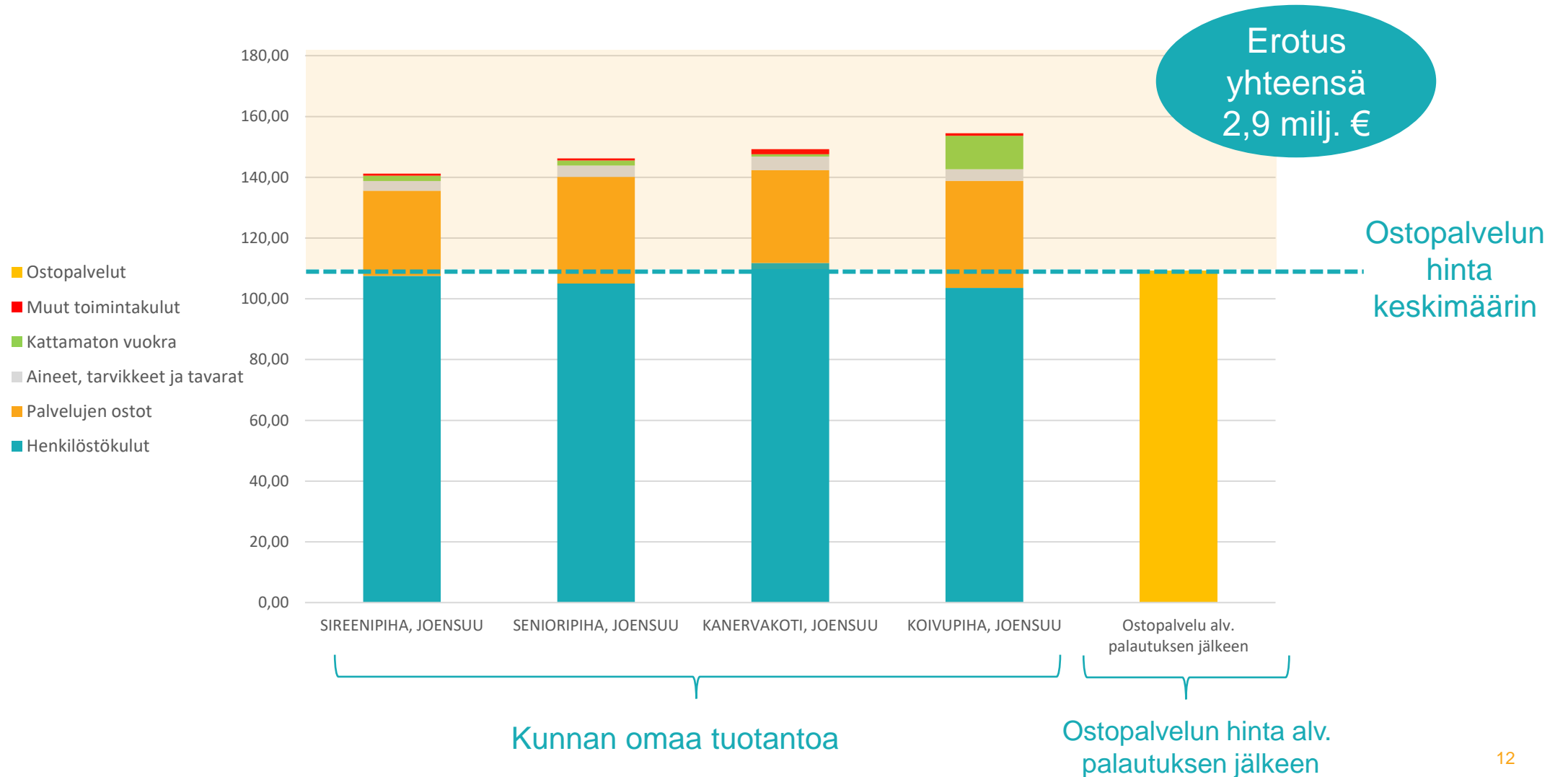
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen vuorokausihinnat 2020

Ero keskimäärin 33,5%

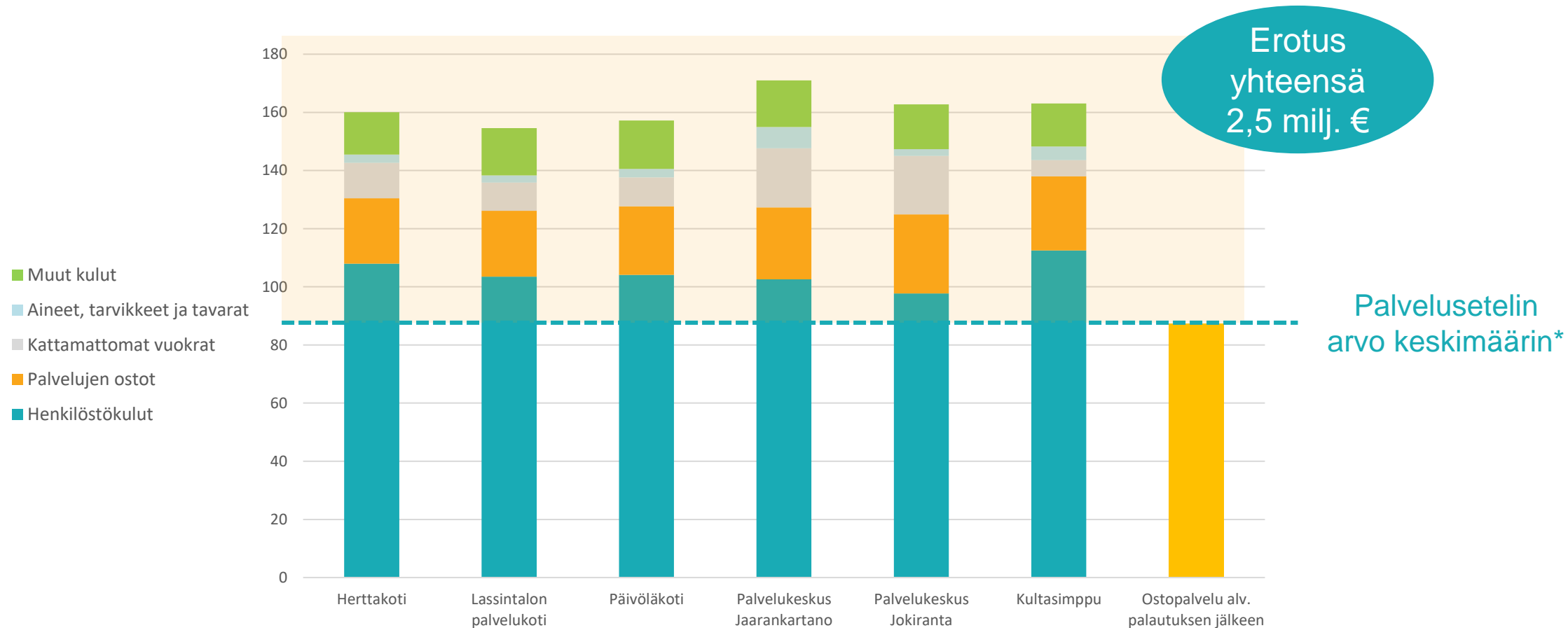
*Ostopalveluissa on huomioitu tilaajakunnan valtiolta saama 5% alv-palautus. Kunnilla on oikeus 5%:n laskennalliseen alv-palautukseen verottomana ostetuista sosiaali- ja terveyspalveluista. Yksityiset sote-tuottajat eivät saa vähentää toimintaansa liittyviä arvonlisäveroja esim. ruoka-aineista, materiaaleista ja tarvikkeista.
**Oulussa on käytössä pelkästään palveluseteli. Oulun sisäisen vertailtavuuden mahdollistamiseksi Oulun hintana on poikkeuksellisesti esitetty netto-vuorokausihinta asiakasmaksujen jälkeen.

Hoivavuorokauden hinta asiakasta kohden Siun soten Joensuun yksiköissä bruttona

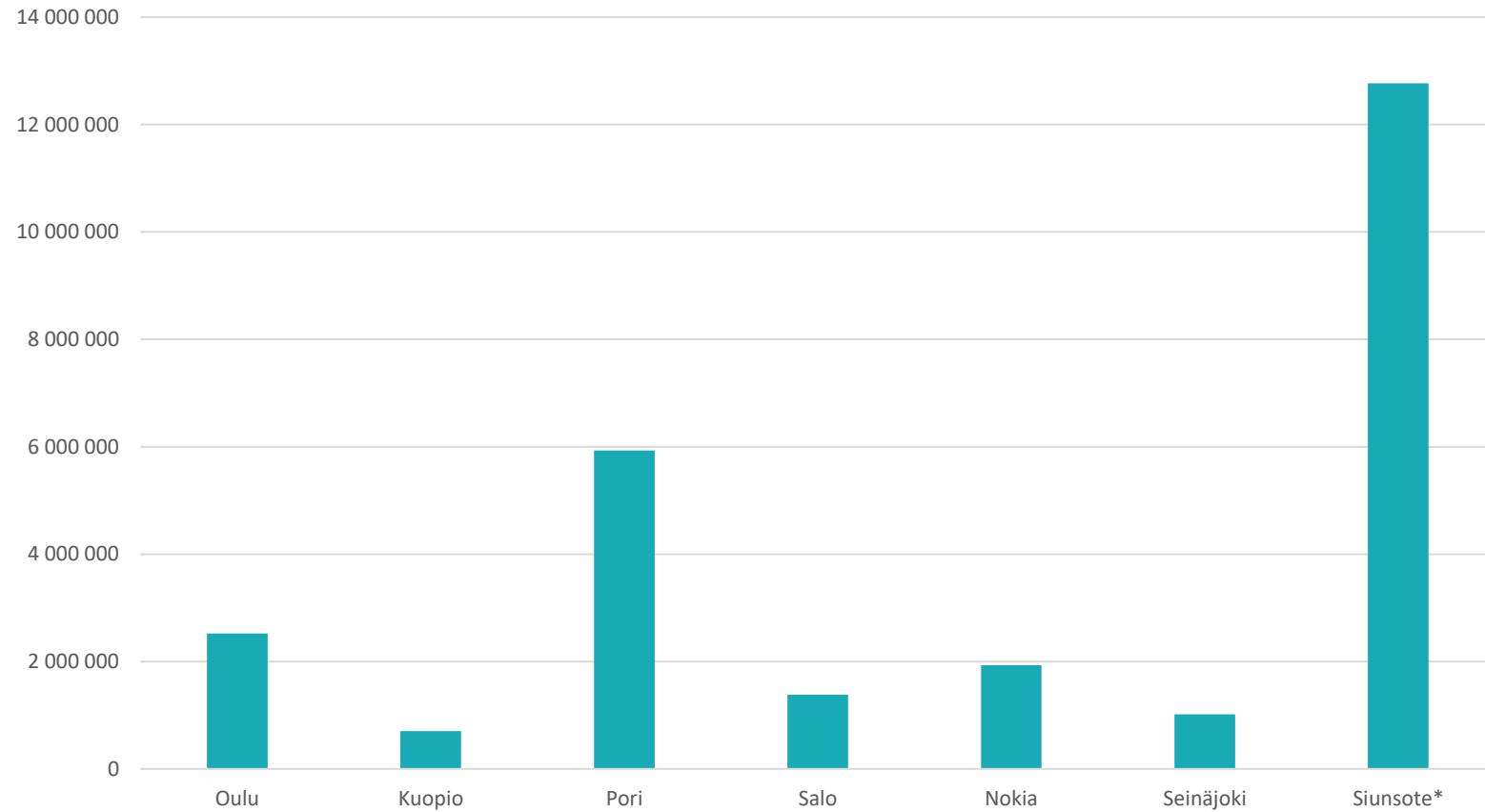
Hoivavuorokauden hinta asiakasta kohden Oulussa (bruttona asiakasmaksujen jälkeen)

**Oulussa on käytössä pelkästään palveluseteli.

**Kustannusrakenteen havainnollistamiseksi Oulusta esitetään tällä kalvolla bruttohinnat. Bruttohintaa ei voi suoraan verrata nettohintaan vaan näiden vertaamiseksi tulisi bruttohinnasta vähentää vielä asiakasmaksut. Ero nettohinnan ja palvelusetelin välillä oli Oulussa keskimäärin 52%.

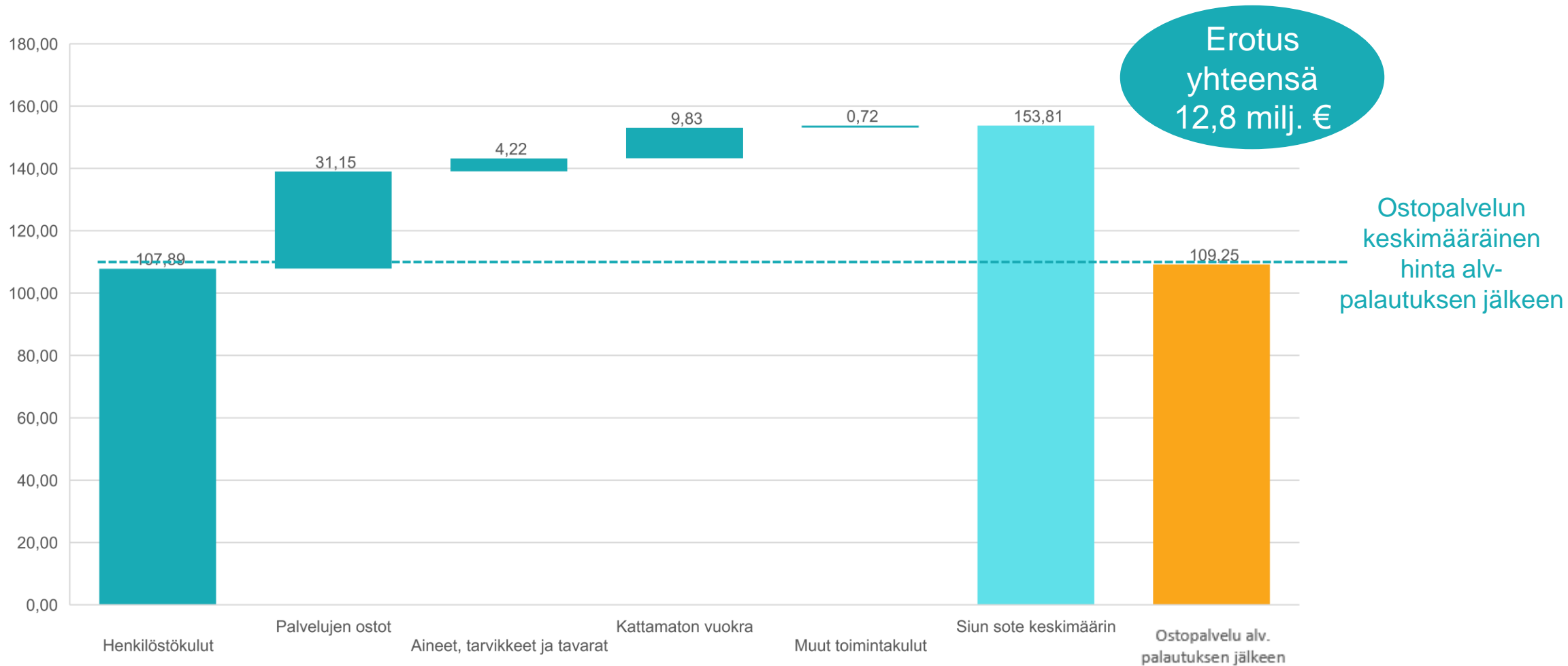
Kunnan oman tuotannon ja ostopalvelun kustannusero vuodessa

Erotus
yhteensä
26 milj. €

Hoivavuorokauden hinta asiakasta kohden Siun sotessa keskimäärin

Selvityksen toteutus 1/3

- Kaikki informaatio on kerätty julkisista lähteistä. Kustannukset on laskettu kuntien toimittamista yksikkökohtaisista tilinpäätöksistä vuodelta 2020. Asukaspaikkamäärät on tarkistettu omavalvontasuunnitelmista mikäli sellainen on ollut saatavilla tai muista julkisista lähteistä kuten kuntien kotisivuilta.
- Ensimmäiseen otantaan valikoituivat kunnat jotka toimittivat yksikkökohtaiset tilinpäätöksensä ajoissa selkeässä käyttökelpoisessa muodossa kuten laskentataulukkona.
- Kaikki oikaisut on tehty varovaisuutta noudattaen ja selkeästi merkitty. Esimerkiksi Siun soten tapauksessa valtion konttorin täyskorvatut asukaspaikat on vähennetty hoitovuorokausien määrästä. Laskelma on tehty käyttäen Siun soten julkista hinnastoa.
- Hoivakodit joissa on ollut vuoden 2020 aikana (päiväkeskus/toiminnan muutoksia) poikkeuksellista toimintaa on poistettu otannasta.
- Pelkästään vuorohoitoa sisältävät yksiköt on poistettu otannasta. Otannasta on poistettu myös yksiköt joissa on tehostetulle palveluasumiselle epätyypillistä toimintaa joka nostaisi kustannuksia kunnalle epäedulliseen suuntaan. (Esim. Siun soten hoitosoluyksiköt)

Selvityksen toteutus 2/3

- Otannasta on poistettu yksiköt joiden kustannukset olivat poikkeuksellisen korkeita julkisista lähteistä saaduilla asukaspaikkatiedoilla ja oletetulla 97% toiminta-asteella.
- Otantaan on jätetty yksiköt jotka toteuttavat pääasiassa tehostettua palveluasumista ja hoitajamitoitus on tehostetun palveluasumisen tasolla, mutta samassa yksikössä on myös pitkäaikaista palveluasumista. Tällaisessa tapauksessa kustannus yhdelle suoritteelle on kunnan kannalta edullisempi.
- Vuorohoitopaikkoja sisältävät yksiköt on merkitty selkeästi ja vuorohoitoa sisältävissä bruttoriveissä on huomautus. Vuorohoitopaikoissa asukkaalla ei ole jatkuvaa vuokrasopimusta vaan vuokra sisältyy maksettuihin asiakasmaksuihin ja näkyy näissä tapauksissa vasta nettorivillä vuorohoitopaikkojen osalta.
- Eroja bruttoriveillä aiheuttaa myös kuntien erilaiset tavat periä asukkailta vuokraa. Joissain kunnissa kuten Nokialla tai Siun soten alueella asukas ei ole vuokrasopimuksessa yksikköön vaan esimerkiksi kunnan tilapalveluihin. Näissä tapauksissa asiakkaan maksama vuokra ei kierrä hoivayksikön tilinpäätöksen kautta. Tällaisessa tapauksessa tilinpäätöksessä esiintyvät toimitilakustannukset ovat kokonaan asiakasmaksujen kattamattomia.

Selvityksen toteutus 3/3

- Kuntien välillä oli myös eroja siinä, minne toimitilavuokrat on kirjattu. Esimerkiksi Porin osalta niissä yksiköissä joissa toimitilakulut oli esitetty vyörytyksissä, on siirretty laskennassa vuokratulot riville. Vuokratuloihin on esitetty rakennusten ja huoneistojen vuokratulot. Muut vuokrat on esitetty muissa toimintakuluissa.
- Otannasta poistettujen poikkeuksellisten yksiköiden takia jää laskelman ulkopuolelle kunnan itse tuottamaa tehostettua palveluasumista joten tämä laskelma antaa vasta suuntaa todellisille eroille kustannuksissa.
- Oulussa on käytössä pelkästään palveluseteli. Oulun tapauksessa palvelusetelin hintaa on verrattu nettokustannuksiin hoiva ja ateriamaksutulojen jälkeen vertailtavuuden parantamiseksi. Oulun palveluseteli sisältää pelkästään hoivan ja hoidon.
- Muissa vertailtavissa kunnissa ja kuntayhtymässä ostopalvelun hintaa on verrattu bruttohintaan asiakkaiden maksamien vuokrien jälkeen.

Lisätietoja laskelmista:

tiina.kanerva@hyvinvointiala.fi puh. 041 7310678

Kunnan oman
palvelutuotannon kustannukset
ja yksityisten korvaukset:

**Case Helsinki ja
palvelusetelin alihinnoittelu**

Kunta muuttaa pelisäännöt – yritykset ja asiakkaat kantavat lisäkustannukset

- Helsingin kaupungin ilmoitus joulukuussa 2020: Hoivapalvelun palveluseteliasiakkaiden henkilömitoitusta nostetaan, aikaa 3 viikkoa.
- Hoivatoimijat olivat varautuneet vanhuspäivälain hoitajamitoitukseen.
- Palvelusetelisääntökirjan muutoksesta aiheutuvaa (**800–1000 € /kk/asukas**) kustannusten kasvua yrityksille ja asiakkaille ei päätöksessä huomioitu.
- Palvelusetelin hinnoittelussa ei huomioitu mitoituksen lakisääteistä nousua eikä sitä vielä suurempaa Helsingin vaatetta nostaa mitoitusta 0,7:ään

Kunta muuttaa pelisäännöt – yrityksen vaikutusmahdollisuudet = 0

- Palvelutuottajat vaativat oikaisua -> vesiperä sekä virkamiesten että sote-lautakunnan käsittelyssä.
- Lopputulemana on tilanne, jossa:
 - Helsingin ikääntyneiden palvelusetelin arvo ei täytä palvelusetelilain 7 §:n kohtuullisuusvaatimuksia.
 - Ostopalveluhinta 1.1.2021 alkaneelle ostopalvelusopimuskaudelle on keskimäärin **194 euroa** hoitovuorokaudessa.
 - Samaan aikaan palvelusetelin arvon on korkeimmillaan (alle 900 € nettotuloilla/kk) 3 300 euroa kuukaudessa eli alle **110 euroa** hoitovuorokaudelta.

Palveluseteli veronmaksajille edullisinta

- Palveluseteli on Helsingin veromaksajien näkökulmasta ylivoimaisesti edullisin toimintamalli ikääntyneiden tehostetun asumispalvelun tuottamiseksi. Se olisi sitä senkin jälkeen, kun palvelusetelin arvo asetettaisiin lain mukaiselle tasolle eli lähelle ostopalveluhintaa.
- Helsingin veromaksajien näkökulmasta Helsingin kaupungin oma tuotanto on kallein vaihtoehto.

Arja Laitinen

+358 40 868 0980
arja.laitinen@hyvinvointiala.fi

@Nimimerkki

Hyvinvointiala HALI ry

Eteläranta 10,
00130 Helsinki
www.hyvinvointiala.fi

 Hyvinvointiala
 @Hyvinvointiala